

Ing. Jaroslav H u b á č e k - DHL

LIBKOVICE A HAVÍŘI

Libkovice und die Bergleute

Bürgerliche und ökologische Initiativen setzen sich für die Erneuerung der fast abgerissenen Gemeinde Libkovice im nordböhmischen Braunkohlenbecken ein.

Unter der Ortschaft befinden sich 22 Millionen Tonnen qualitativer, gewinnbarer Braunkohle, die vom Tiefbauschacht Kohinoor in der Nähe der Ortschaft abgebaut werden wird. Darüber befanden die zuständigen staatlichen Gebietsorgane und um die Mitte des Jahres 1990 wurde die Bewilligung zum Abriss des größten Teiles der Gebäude erteilt. Die Stabilität der Obertagsobjekte ist außerdem durch das Absinken des Terrains, verursacht durch die Entwässerung der Schwimmsande im Intravillan der Gemeinde gefährdet.

Die edel klingende Forderung der Bürger - und ökologischen Initiativen - die Gemeinde Libkovice zu erhalten und zu erneuern, stützt sich auf Laienansichten und nicht fachgerechte Informationen. Es ist höchste Zeit durch seriöse, technisch und ökonomisch untermauerte Argumente den Zustand so klar zu stellen, daß eine weitere Lösung der Probleme nicht nur die Interessen der Einwohner von Libkovice, sondern der ganzen Gesellschaft respektiert.

Libkovice and miners

Civil and ecological initiatives attempt about the restoration of almost liquidated village Libkovice in Northbohemian brown coal basin.

Under the village there are 22 mill. tons of mineable reserves of qualitative brown coal, that will be mined by vicinity underground mine Kohinoor. It was decided about it by particular territory organs of the state and in the half in the year 1990 they issued the approval to the demolition of majority of buildings. The stability of surface objects is besides it endangered by terrain subsidence after the drainage of quicksands in intravillane of the village.

Noble sounded requirement of civil and ecological initiatives to save and restore Libkovice, is supported about the laic opinions and non-specialist informations. It is the highest time to clear the situation by reliable, technically and economically based arguments in order the further solution of this matter to respect not only the interest of inhabitants of Libkovice and miners, but also the whole society.

Либковице и шахтеры

Гражданские и экологические инициативные движения добиваются возобновления почти уже снесенного поселка Либковице в Северочешском бурoughольном бассейне.

Под поселком залегают 22 млн. тонн запасов качественного бурого угля, способного на извлечение в рамках развития шахты Когинор, находящейся в соседстве поселка. Решение о добыче приняли соответствующие территориально-административные государственные органы и в половине 1990 г. дали согласие на разрушение большинства зданий и сооружений. Кроме того, устойчивость объектов подвергается опасности оседания поверхности в результате осушения пливунов во внутренней части поселка.

Требования представителей гражданского и экологического движения сохранить и реставрировать поселок Либковице звучат, правда, благородно, однако опираются на дилетантские взгляды и информации неспециалистов. Уже пора помощью серьезных, технически и экономически обоснованных аргументов выяснить ситуацию так, чтобы дальнейшее решение этого дела учитывало не только интересы граждан поселка Либковице и шахтеров, но и всего общества.

Libkovice a havíři

Občanské a ekologické iniciativy usilují o obnovu téměř zlikvidované obce Libkovice v severočeské hnědouhelné pánvi.

Pod obcí je 22 mil. tun vytěžitelných zásob kvalitního hnědého uhlí, které bude těžit sousední hlubinný důl Kohinnor. Rozhodly o tom příslušné územní orgány státu a v polovině roku 1990 vydaly souhlas k demolici většiny staveb. Stabilita povrchových objektů je mimo to ohrožena sedáním terénu po odvodnění kuřavkových písků v intravillanu obce.

Ušlechtilé znějící požadavek občanských a ekologických iniciativ, zachovat a obnovit Libkovice, se opírá o laické a neodborné informace. Je nejvyšší čas seriózními, technicky a ekonomicky podloženými argumenty vyjasnit situaci tak, aby další řešení této věci respektovalo nejen zájmy občanů Libkovic a havířů, ale i celé společnosti.

Koncem roku 1991 přijalo deset starostů litvínovské oblasti prohlášení, v němž požadují zastavit likvidaci obce Libkovic a zpracovat studii její obnovy.

Byla založena Společnost za obnovu Libkovic a za podpory tisku zahájena kampaň, která si klade za cíl dosáhnout obnovu obce v hranicích jejího historického osídlení a vytvořit tak precedens pro Podkrušnohoří a Krušnohoří.

Zmíněné prohlášení starostů i některé nepravdivé zprávy tiskové kampaně znepokojily zaměstnance státního podniku Doly Hlubina a rozhořčily členy jeho odborové organizace.

V několika jednáních se podařilo uvést na pravou míru zkreslené či nepravdivé informace, které o této věci publikovaly některé deníky. Uvedme stručně, o co v Libkovicích jde.

Obec Libkovic, rozkládající se kolem Lomského potoka v prostoru mezi Litvínovem a Bílinou, má historii, na kterou mohou být její obyvatelé oprávněně hrdí. První písemná zmínka o její existenci pochází z roku 1186.

Obec leží v exponované geologické oblasti. Pod ní je uložena, v hloubce kolem 300 metrů, mocná sloj kvalitního hnědého uhlí. Při těžbě této sloje se k obci přibližují dva velké doly. Ze strany západní a jižní je to hlubinný důl Kohinoor, od východu uhelný lom Bílina. Vývoj porubních front, předpokládající likvidaci obce Libkovic, není novinkou. V různých modifikacích se objevuje ve vývojových záměrech v celém poválečném období. Příprava na likvidaci obce byla v orgánech státní správy projednávána již v padesátých letech.

Uhlí hlavní sloje má mimořádně příznivé jakostní parametry - vysokou výhřevnost a nízký obsah škodlivin. Výhřevnost dosahuje téměř 19 MJ/kg a průměrný obsah síry je kolem jednoho procenta. Pro své kvalitativní vlastnosti je uhlí z této části sloje, těžené dolem Kohinoor, nepostradatelnou složkou tzv. ekologického uhlí, které je zejména pro zásobování pánevních okresů severních Čech produkováno na úpravně Herkules. Význam této jeho úlohy do budoucna vzroste - projeví se vliv nedostatku kvalitního uhlí v důsledku zastavení lomu Chabařovice, vyuhlení lomu Most i omezení těžby v lomu Čs. armády.

Ochranný pilíř Libkovic, bez její okrajové části Vinohrady, obsahuje zhruba 27 mil.tun bilančních zásob uhlí. Mocnost bilanční části sloje je kolem 20 metrů.

Důl Kohinoor nyní rozvíjí dobývací metodu stěnování v lávkách na zával. V obtížných báňsko-geologických podmínkách této oblasti je tato metoda velmi náročná na technické zabezpečení i na plynulý postup porubní fronty. Ve srovnání s tradiční metodou rubání komorováním na zával však přináší zvýšenou bezpečnost práce a vyšší výrubnost. Zatímco komorování na zával zde umožňovalo výrubnost cca 40 %, pak při stěnování se předpokládá nejméně 75 % a dosavadní výsledky pokusného stěnování v blízkosti Libkovic umožnily vytěžit více než 80 % bilančních zásob. Vytěžitelné zásoby uhlí pod obcí Libkovic, bez místní části Vinohrady, pak představují 22 mil. tun.

S vývojem porubních front v blízkosti Libkovic se problém likvidace obce stal aktuálním. Od roku 1983 se zintenzivnily přípravné likvidační práce a v roce 1990 byla zahájena realizační fáze demolice rodinných domků. Uvedme zkráceně některá s tím související opatření.

V roce 1984 uložila rada ONV v Mostě vydat zákaz pohřbívání na libkovickém hřbitově. V roce 1987 rozhodl ONV v Mostě o stavební uzávěře na území obce Libkovic.

V roce 1989 vydal ONV v Mostě rozhodnutí o využití katastrálního území obce Libkovic k hlubinné těžbě uhlí s podmínkou, že "Obec Libkovic bude likvidována celá, beze zbytku v souladu s plánem vysídlení a likvidace schváleným radou ONV v Mostě 25. 11. 1988".

Finální rozhodnutí přijal ONV v Mostě 30. července 1990. V něm je uděleno

povolení odstranit většinu stavebních objektů v obci. Žádný z účastníků řízení, včetně MNV Libkovic, se v zákonné lhůtě proti tomuto rozhodnutí neodvolal. Demoliční práce byly zahájeny.

V osobním vlastnictví bylo v Libkovicích 228 rodinných domů. Organizace SHR - předchůdci dnešního státního podniku Doly Hlubina Litvínov - nabídly jejich majitelům výkup domů. Koncem roku 1991 bylo 223 těchto domů již vykoupeno a bývalým vlastníkům zapláceno. Pokračuje jednání o výkupu zbývajících pěti domů, v nichž bydlí 7 rodin. Značná část obce je již zlikvidována a inženýrské sítě, zejména vodovodní systém, jsou v havarijním stavu.

Ekologické iniciativy, jejichž rozmach umožnily zejména politické změny v naší společnosti, si mimo jiné kladou za cíl nepřipustit likvidaci měst a obcí a v případě Libkovic usilují o obnovení obce v hranicích jejího historického osídlení.

Tento přitažlivě a ušlechtilě znějící požadavek nelze ovšem realizovat na poddolovaném území, kde poklesy terénu mohou dosáhnout až 15 metrů. Takové území je použitelné pro zemědělské a obdobné účely, není však po dlouhou dobu vhodné pro zachování a budování staveb.

Realizace námětu, vyskytujícího se v souvislosti s požadavkem na obnovu obce - zastavit postup porubní fronty dolu Kohinoor před hranicí obce - by v praxi znamenala likvidaci dolu. Jeho výrobní kapacita by se snížila natolik, že by těžba poklesla pod hranici ekonomické únosnosti.

Ale i pro případ, kdyby se porubní fronta před obcí zastavila, zůstává veliký otazník. Jsou to vrstvy kuřavkových písků v nadloží sloje. Podle hornické terminologie je jako kuřavka označován jemný písek, který je nasycen vodou a může se chovat jako tekoucí písek při vytvoření velkého hydraulického spádu. Průval zvodněných kuřavkových písků do hlubinných dolů je pro havíře obávaným nebezpečím. Proto jsou kuřavkové vrstvy v oblasti porubní fronty preventivně odvodňovány.

Pod Libkovicemi a v jejich okolí jsou vyvinuty kuřavkové pisky. Vrtný průzkum prokázal, že v hloubce přibližně 120 až 200 metrů jsou zde uloženy zvodněné pisky, jejichž mocnost kolísá od 1,5 do 25 metrů.

Kuřavkové polohy nelze vyloučit ani v jiných výškových horizontech. Nedávnou zkušenost s tím mají havíři z dolu Kohinoor, kdy v předvánočním období roku 1991 museli zvládnout menší průval kuřavky do stěnového porubu z kuřavkového ložiska objeveného v blízkosti Libkovic zhruba 30 metrů nad uhelnou slojí.

V těsné blízkosti Libkovic postupuje realizace programu odvodnění kuřavek. Z jedné strany je to před porubní frontou hlubinného dolu Kohinoor, z opačné strany v předpolí lomu Bílina. K odvodnění kuřavek přispívá též drenážní vliv důlních děl dolu Kohinoor a zejména lomu Bílina, jehož postupující skrývkové řezy již obnažily souvrství nadložních kuřavkových písků této oblasti. V nadloží sloje pod obcí Libkovic tak dochází ke změnám, které jsou dnes nezadržitelné. Nestabilní terén s vrstvami kuřavek, v nichž probíhá proces odvodnění, zpochybňuje praktickou možnost vybudování obce na jejím původním místě. Jasně v této věci by měla přinést předpokládaná odborná expertiza.

Nebezpečí kuřavky jak pro havíře, tak pro povrchové stavby, nelze podceňovat. Zkušenosti s tím měli již naši dědové. Koncem minulého století došlo v blízkosti nádraží ve starém Mostě k průvalu kuřavkových zvodněných písků do hlubinného dolu Anna. Následky byly katastrofální. Dutiny vzniklé vyplavením písku se zavalily, na terénu se vytvořily propadliny a několik desítek domů se buď propadlo, nebo se zřítilo či bylo vážně poškozeno. Z hotelu v nádražní čtvrti vyčnívala nad úroveň terénu jen střecha. Dosavadní obyvatelé Libkovic se však ničeho takového nemusejí obávat. Ložiska kuřavky ve starém Mostě byla nízko pod povrchem, zatímco v oblasti Libkovic geologický průzkum našel kuřavku v podstatně větší hloubce.

Důlní činnost téměř vždy přináší zásahy do krajiny. Hlubinná těžba je však ve srovnání s lomovým dobýváním ekologicky výrazně šetrnější. Také na znečištění ovzduší se podílí minimálně. V mapách severočeské hnědouhelné pánve z roku 1932, kdy ještě nebylo rozvinuto povrchové dobývání uhlí, nalezneme 93 hlubinných dolů. Znečištění ovzduší bylo tehdy nevýznamné, lesy byly zdravé a na nedevastovaném území vzkvétalo zemědělství. Ekologickou šetrnost hlubinné těžby, i ekologické přednosti těženého uhlí, je spolu s ekonomickými hledisky nutno zvažovat při hodnocení námětů vedoucích k likvidaci dolů.

Změna vlastnických vztahů, kterou přinese deetapizace a privatizace, přispěje v budoucnu k tomu, aby podobné problémy, jako vznikly v Libkovicích, byly řešeny dohodou vlastníků způsobem výhodným pro obě strany. Zkušenosti sousedních zemí s vyspělou tržní ekonomikou nám k tomu mohou přispět.